

ԱՅՏՈՐՈՒՄ. Կոչույսն մեկ խօսք կ'ընէ քան
ԳԵՂԱՄԱՆ. Իրաւասեղացիներն առան Տարսիս քո Լիքի մեջ Լընգ-
կաստանի Տամար օտարազգի գինեւորներ ժողովելու կտանք
քո թեան Այդգիւոյի առան Տրամանք։ Այլեւայլ ք։
ԿԱԳՂԱՄ. Գլեմբուոյի թառգումեան պատկառք։ Հընդ-
կաստանի լոբը։ Այլեւայլ ք։
ՕՍՄԵՆՆԵՆ ՏԵՐՈՒԹԻՒՄ. Իրաւասեղացի բարեկամական
յարաբերքն ի՞նչպիսի յարկն ունիւք։ Իրկանաւորչոյ նոր ընկե-
րաւ ի՞նչ ք։
ԳԼԻՍԿԱՍՏԱՆ. Գորակական լոբը։ Խոնքի Լոբ որ Լարսեան
առանձնական ի՞նչպիսի կ'ընէ զգորակական քանակին զիսկ առան
անցեկութեանն ք։
ՈՒՍՈՒՄՆԱՆԿԱՆԵՐ. ՆԱՆԴՈՒԿԵԻՍԻ ԱՐԹՈՐ ԿՈՐ-
ՁՈՒ ԲԻՄԴԵ. ԿԼՏԵՀԱՐՏԵՐԵՐ.
ԵՆԴՈՒՆԵԼԳՐԱՆԿԱՆ. Եւրպայի երկն էջի Սարգսյապաղոյնեա
րուն առաջադրութիւնք։ Գ. ի՞նչնա։

]] Եւրոպոսն կայսրն իր Սահառստանի մէջ բրած շաւորորդութիւնը կատարելէն ետքը, Նոյնտեղի ընդհանուր կառավար Ալլաբհհո արքիգրպն ինք Նադիր թուղթ մը իրկէց որուն մէջ մտնաւ ժողովրդեան ամէն տեղ իրեն ցուցուցած սիրոյն եւ հաստատման թիւնն նշաննութաւ վրայ իր հաճութիւնն ու շնորհակալութիւնը կը յայտնէ եւ ալլաբհքսին կը յանձնէ որ իր աս հաճութիւնն երկրին բնակիչներուն յայտնէ, Նոյն թիղթին մէջ ինքնակալը կը ծանուցանէ թէ ինքն ամէն կերպով իր իշխանութեան տուէ գտնուած ուղղերուն առանձին ոգտին մտադիր պիտ'որ ըլլայ եւ անոնց մասնաւոր ազատութիւնները պիտ'որ պահէ որչափ որ անոնք բնդհոմուր տէրութեան շահին հետ կրնան միաբանիլ:

ԿԱՆԱԿԱՆ ցրամանակյանին տուած վերջին հաշւին նայելով, վերջին ամսուան մէջ իր պատրաստ ստակը 2%, միինն փրանք աւելցր, իսկ ընդունած լուծայագրոց (շահուել) դամարը 19 1/2 միլիոն եւ դուրս տուած (ծըլեալդուր) 26 3/4 միլիոն պակեցր է:

— Իսկապապէն գրուած տառն՝ Նահանայ խորհրդ
 խերք Հնդկական աղտոտամբութիւնն վերջ զանա-
 դան անպէկաւ թիրիններ կու տան: Ատորին պաշտո-
 նակայ մը Հնդկաց քաճախներով պաահորդմն:

լուսն վայր Տեառեալ կերպով կը գրէ: Զնդիկ զօրքը սասանայի ոյն կը պատկերապէս անգամ մը պարտի գուռը մը գեղը մը մէջ մղեցնէր եւ գեղը կրտսի տակէն, բայց անոնք ասանց ասոր միտ պնեղու, այրող տնկուն մէջէն մղն Տեա կը պատկերապէս, մինչեւ մեզի հարկ եղաւ գեղին վրայ յարձակիլ որ պիտէնք դուրս մղենք: Դուս մը 30 հօգի գեղէն գուրս ժողովուրդսն եւ այն շատ ատեն մեզի Տեա զարնուեցան մինչեւ որ իրենց մէջ վերջին մարդն ալ ինկաւ: Ար ստիպուիք նաեւ վերաւորներն սպաննել, վրան պէ Զնդիկները վերաւորներէն ետքն աւելի եւս կատաղած թեամբ կը պատերազմէին:

Արիջ նամակներ անդիպեալն կառավարութեան Զնդկաստանի մէջ լրտն մահադատութեան վրայ տարուող կ'ընեն եւ կը ծանուցանեն ինչ Զնդիկներն անդադար գէշը կը պնեն եւ կը զինուորին շատ տներ գէղերով լեցուն են, զորոնք նաեւ կառավարութիւնը գիտէ, բայց ամենեւին հոգ չ'ընեն զանոնք առնելու կամ ծախուիլն արդեւ լելու:

ՍՍԱՆՆԵԱՆ ՏԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒԹՅԱՆ ԵԿԵԾ ՎԵՐՋԻՆ ԵՐԵՐՈՒՆ Նայելով, Կաղկիսի եւ Ռուսաց զեապաներուն իրենց բարեկամական յարաբերութիւնները նաեւ սկսելով, Ժողովրդեան մէջ մեծ ուրախութիւն պատճառեք է: Գեապաններն Օգոստոսի 29ին իրենց թարգմաններուն ձեռքով հաղորդութեանց սկսիլը Կրտս պաշտօնէից ի պաշտօնն ծանուցեք են, երկրորդ օրը Բարձրագոյն դրան թարգման Կաղկիսի Եփեսոսի գեապաններուն երկնայով աւոնց Սուլթանին աս պէպէս վրայ ունեցած հաւատարմութիւնը ծանուցեք է:

— Կրտս ընկերութիւն մը Բարձրագոյն դռնէն հրահան կը խնդրէ Խանութիւն մինչեւ Արմաղ երկնթուղի մը շինելու: Ընտրութեան ծովքը 4 1/2 միլիոն սղերին կը հաշուի: Ընկերութիւնը մինչեւ 6 ամիս կառավարութեան 25,000 սղերին երաշխաւորութեան տակ պիտ'որ սպայ: Զերու թիւնն իր կողմանէ հարկերն 7 շահէ երաշխաւոր կ'ըլլայ: Խոսակցութիւնները բաւական յառաջ գացած են եւ միայն Սուլթանին հրապարակին կը սպասուի որ շինութիւնն սկսի:

ԳԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Կաղկիսացոց թերթերու մէջ եկած պարսկական լեռքը, բաւական Տեապարքական են: Բէշ լեռքին կէս պաշտօնական մասին մէջ հաղորդածին նայելով, Պարսկաստանի մէջ նոր կրիւներ սկսելու վրայ են, եւ Պարսիկները գուցէ նաեւ նորէն Զերաթին վրայ պիտի յարձակին: Աստ լեռը Տեառեալ եղանակաւ կու տայ: Երեկ հեռագրական լեռ մը կը ծանուցանէ թէ Սերտար Մուրատ Միրզային զորացը միկնելն ետքը, Զերաթի մէջ խոստովութիւններ սկսան: Որչափ որ կ'երեւայ, առ խոստովութեանց ասիլը կրտսական պատակ մը կայ, որով Ընկերութիւնը գէտ կը զինին, որոնք որդէն յայտնի է որ Պարսից շահին մասնաւոր պաշտպանութիւնն ունին եւ Զերաթի մէջ քիչուր են: Նամսթ Է արդէն որ Պարսից արքունիքը իրեն հաւատակիցները պաշտպանելու համար եւ իրեն հարկը տարիէ ի վեր բոնոմ քաղաքապետութեանը համաձայն պատերազմի ձեռք զարկաւ, եւ իրեն զինուոր պատիւ ընող վերջ մը տուաւ: Դրանով Է դարձեալ որ խաղաղութեան զաշխրն, թեպէտ եւ աս գործին հետեւութիւններէն կը վախճուէր, բայց շատ օրինաւոր եղանակաւ գրեւի երաւ: Երբ եւ նոյն լեռքին կը ծանուցանեն զարձեալ թէ վերջի լեռքը արուած տակնը Կերթահի եւ Բանտահարի Աֆհաններու յեղիւրէ մէջ մեծ գրգռութիւն մը կը տիրէ:

Սահմանը որ Լորէէն տանձնական թղթակցին, Կեհերանէն Օսմանի 29ին գրածին մէջ Զերաթի

առնուելն մինչեւ հիմա պարսկական բանակին եւ երկրին ներկայ վիճակին վրայ Տեառեալ մանրամասն տեղեկութիւնները կը գտնուին: Կաղաղութեան գաշաճող օտարազուէն ետքը, տեղեկութիւնը բանակին նուազեցուցում մը տալ կուէր, բայց Բապուրին ու Բանտահարին վիճակը, եւ Զնդից զեպքերուն բոլոր Աֆհանիտանին մէջ յառաջ բերած խանութիւնը, աս բանն ի դրո՞ղնէր արգելեցին: Աս վարկենիս մէջ Պարսկաստան տորի վրայ մեծ բանակ մ'ունի, որն որ շուրջ 100,000 հեառեալ, եւ 120,000ի շատ ձիաւոր կրնայ համարուիլ, արձեղմ վրայն 12,000ը գրաւարապա: Քիւրտեր, Կանուար Տեառեալը կը վերաբերին: Իււկատեւ աս բանակը հիմա յառաջունէ աւելի կանոնաւորեալ է, բայց մողվերդեան վրայ, որուն ծախքով կ'աղբի, մեծ բեռ մըն է: Եւ ի մասնաւորի անկանոն հեծելազօրը որոնց վրայ իրենց նամը կը տիրէ, եւ անոր թիւը ամենեւին չ'կրտս իշխուի, կրտս անկերթ զօրաց անգուռ մը համարուիլ, որն որ իրեն գոյութիւնը պահելու համար ամենայն ինչ կը յախշտակէ: Բնդանութեան զօրքը, հետեւի զօրաց պէս աղէկ կանոնաւորեալ եւ կրթեալ է: Եւ իրեն մէջ կրթեալ եւ պնուց զործանութեան մէջ վարժ, չորս գունդ, կամ 1200ի շարի զօրք կը պարունակէ:

Պաշարին աղէկ է, միայն ծանր թնդանութիւնն տարբեր: Լծեալ ձիերը սքանչելի են: Պարսկական թնդանութեան զօրաց մէկ մասնաւոր միւղը կազմող Եւսմազուրիս մարմնը կ'աղծի է, որն որ մերթերը նորէն զօրացած է: Ըսածին ուղեւոր իր կանոնութեան իրեն են: Աս անասուններէն ամեն մէկը լեռնային թնդանութեան մը կը կրէ, եւ թնդանութեան մը կը կառավարի, որն որ միանգամայն թնդանութեան գործածութիւն է: Եւսմազուրիս, որն որ հիմա մեզ զօրաւորեալ գուռ մը կը կացուցանէ, շատ ատեն չէ որ կանոնաւոր զօրաց կարգը մտած է: Զերաթին եւ Աֆհանիտանին կողմերուն պարագայը, պարսկային բանակը զգուրպէս նուազեցնելը կարելի կ'ընէ: Գործիւտեւ Սերտարին հրահանին տակը Եզազ զօրքերը 60,000էն նուազ չ'են, եւ աս զօրքերը որոնք երկու տարիէ ի վեր պատերազմներու մէջ են, շատ քիչ են: Ծառնը կանոնաւորող Մուրատ Միրզան է, որն որ գործունեայ եւ քաջ մէկն է:

Էշաք իրեն ետեւէ ետեւ հանած հրապարտութիւններու մէջ հրապարակաւ ծանուց որ իրեն աւմն մահմետական, քրիստոնեայ, եւ հիւսն հաւատակները հաւասար պիտի համարուին, եւ մի եւ նոյն քաղաքական եւ ընկերական իրաւունքը վայելին: Աս բանի գործադրութիւնը շատ դժուարութիւններու պիտի հանդիպէ եւ տարիներով նախապայմանայ դէմ պիտի կուտի, բայց աս ստոյգ է որ անոր ինքան կողմանէ պայտի սկիզբան մը յարգուիլը եւեթ բան մըն է:

Անգղիայից Պարսից ծոցը բոլորովին պարպեցին, իրենց վերջի գումարտակն ալ դէպ ի շնդկաստան ծախայ երաւ:

Կոստանդնուս քաղաք 29 Օգոստոս Պարսկաստանէն հոս հրահան լեռքը կը հաստատեն թէ Էշաքն եւ իր տերութեանը Անգղիացոց հետ բարեկամական հաղորդակցութիւնը նորէն հաստատուաւ: Համար քրած դաշինքը հաստատուն բան մը չէ: Էշաքն որսի պատճառաւ շինքով երկնայ, ունի Մուրթէին հետ Զերաթի բաներուն վրայ խօսելէն վախճուաւ տալու համար է: — Ահմադ Խանը Պարսից ծոցին վրայ ծովակալութեան ընդհանուր գործակալ անուանուած է, եւ Էպուշի պիտի նստի: Բարձրագոյն դռնը Բերիմ կ'ըլլի եւ պահանջելու ծովքը ամենայն եղանակաւ յառաջ կը տանի: — Երբքին Ռուսաստանէն եկած թղթերը կը համարին թէ, Կոստանտնուպոլսէն Երեւան կին արքունեայ ծանուցուած ըլլայ թէ Անգղիացոց հետ հաշտուիլը դեռ ուշադրեն, որովհետեւ Անգղիացիք Զնդկաստանի մէջ դառած ըլլալով, զինայ դէմ թնդանութիւնները սկսելու խախտուած է:

Աստու ըլլալուն պէս տարաւոր կը քակուի եւ բարեկամիս անկողինն ըստ ամենայնի բոլոր ծակ մը կը քացուի, այնպէս որ անկողնի զինք կրնար ծածկել եւ դրսէն ամենեւին չէր երեւար: Եւստու ծակէն ներս կը մտնէ, որուն ետեւէն շուտ ալ կու գայ եւ քիչ մ'ատեն առջին անգին հասուրապէն ետեւէ կ'երկայն հաշիւու ձայն մը կ'ործակէ: Նոյն ժամանակը բարեկամիս միտքը կ'ընայ որ կրնար շունն իրեն թղթատար գուռ ծածկել: շատ մը մատին ծայրը քիչ մը կը ծակէ, փայտի կտոր մը գրչի պէս կը կտրէ եւ նաւա վրայ մը դարանին մէջ դրած թղթի կտորին վրայ մատնէ ելած արիւնով Տեառեալ խօսքը կը գրէ: «Աս թուղթս իմ արիւնովս կը գրեմ աղէկ պահուէ, կ'անցը անկէ կախուած է: Թուղթը շուն վրայ կ'աղէկէն ետքը թուղ կու տայ որ զիս փնտռէ, եւ ինքն իր տեղը կը դառնայ, ծակը նորէն կը դղի, եւ ամենեւին իր անկէ հետագայ ըլլալը չ'իմացուի: Քիչ մ'եւար թէ Երեւան եւ թէ միւս նաւակարը իր քով կամ թէ ճիշդ խօսեալու համար իր գանաւած տեղը կու գտնէ, փան զի ամենեւին իր վրայ մտադրութիւնն ընող վար: Ամեն ալ վերջին աստիճանի արքուն Էին եւ համարակ կը խօսէին թէ իրենցմէ մէկ մասը նաւազատեալն առանցորդութեան Զնդկաստանի կողմերը պիտ'որ երկնայ եւ հոն Կոստանտնուպոլսն պիտ'որ ընէ, իսկ միւս մասն որն որ մինչեւ նոյն ժամանակ նուազ մէջ տիրու էր, Զերաթ Բեքերսին խորհրդով հարաւային ծովը նուազեցնելով կ'իտարութիւն պիտ'որ ընէր, եւ կամ որիջ զօրքի մը ձեռք պիտ'որ դարձեր:

Կիւշիկն Ազոստ դարձեալ տանձին մեղսած էր: Եւստի դարձեալ իր շղթաները կը հանէ, եւ նորէն ինծի դալու փորձ մը կ'ընէ: Խցին մէջ գանաւած պարտու շեշ մը ջրով կը լեցընէ քանի մը գետնանման գրգռել կը դնէ: Եւստիկ մը մէջ ճրագի կտոր մը մնայած էր, զանկի կը վառէ եւ ծակէն անցնելով իր անկողնին այնպէս կը գոգէ որ դրսէն չ'իւրեւայ, եւ կը սկսի գէպ իմ կողմն դալ: Իր տալիսն ելած իւսկերուն եւ արկընդերուն խառնակութեան մէջ հաղի մեծ դրամար ինկալը կ'ըլլայ յառաջ երկնայ տարէն քանի մը բոլակ ետքը տեղեւոյն աղակաւ նեալ օդը զինքը նեղելու սկսած էր, որով իմ դեռ սղը ըլլալուս վրայ բոլորովին յարս կարած էր: Քանի մ'անգամ զիս անուշտուս կը կանչէ բայց պատասխան չ'տանելով իր կարմիրին վրայ աւելի եւս կը հաստատուի: Եւ որովհետեւ ծովը օստակի պէտեւեալ ըլլալով նաւուն միջերանային մէջ մեծ դղրդին մը կը հանէր, կարելի չէր որ իմ շունը առնելուս կամ խորհալուս ձայնը լսէր: Երկնայ քովը հասնելու ամեն փորձ ընելէն ետեւ վերջապէս այնպէս տեղ մը կը հանի որ ամեն կողմ գոցուած եւ ծածկույ մը գտնելը կարելի չէր: Հոս բոլորովին վստած յուսահատութեան ինք զինքը գետնի կը նետէ եւ կը սկսի տղա պէս լալ: Նոյն ժամանակ չիլի մը կ'որդուէր ձայնը կը լսէ: աս լատ ինքիս աննշանակ բանն իմ կ'իմացս արտուի, որովհետեւ բարեկամն զիս արգելն մեղսած կարծելով կը խորհէր նորէն ետ դառնալ:

Թեպէտ եւ Ազոստ կատարեալ ստոյգ չէ որ նոյն ձայնն հանդէս եւ եմ, սակայն կը քաջալերուի իր գործին յառաջ տանելու: Նորէն իմ անուշտ կը կանչէ, բայց եւ որոտասխան տալու կարողութիւնն չ'ունի: Եւստու բոլորովին բռնաւոր էր: Կարմեալ կը համարուէ որ եւ կին զանի լեւ, ու կ'ուղէ եւս դառնալ, նոյն ժամանակը գանակին ինչպիսիւն ձայնը կ'առնու: որուն վրայ յարս նորէն կ'արձարձի եւ անգամ մ'ալ բարձրաձայն զիս կը կանչէ: Եւ սեղում լեղաւ

